

U s t a w a

z dnia

**obowiązująca dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem
Xięstwem Krakowskiem,**

dotycząca

**patronatu szkół i pokrycia kosztów na umieszczenie
szkół ludowych.**

§. 1.

Patronat szkolny, o ile jedynie na ustawach się zasadza, ustaje z wszelkimi doń przywiazanemi prawami i obowiazkami, jezeli miedzy interesowanymi nie przyjdzie do skutku porozumienie wzgledem utrzymania tegoz nadal.

Patronaty szkolne zas na innych tytulach się zasadzajace pozostaja w swej mocy.

§. 2.

Rozporzadzeniem ministeryalnym z dnia 15. Grudnia 1848. (Dzien. pr. Państwa nr. 28.) utrzymany nadal obowiazek bylých dominiów jako takich do dostarczania drzewa opałowego dla szkół ludowych, o ile takowy jedynie ustawą nałozony był, równie jak w ogóle każdy inny na byłe dominia jako takie ustawą nałozony obowiazek do prestacyi na umieszczenie szkół ludowych, znosi się niniejszym.

§. 3.

Koszta budowy, utrzymania, najmu, urzadzenia i opalania zabudowań potrzebnych dla szkół ludowych, równie jak koszta budowy, utrzymania i najęcia pomieszczeń nauczycielom należących się, mają ponosić przedewszystkiem patronaty szkół, o ile nadal istnieją (§. 1.) fundusze miejscowe na ten cel przeznaczone, lub osoby na mocy fundacyi, albo z innego specjalnego tytułu prawnego do tego obowiazane, a to w miarę swych zobowiazzeń.

§. 4.

Jeżeli specjalne tytuły prawne, na których się patronat szkolny zasadza, nie zawierają wyraźnego postanowienia co do jakości i miary prestacyi, albo jezeli z takowych powziętém być może tylko, iż przyjęte zostały prestacye ustawą nałozone, natenczas ma patron ponosić na przyszłość tylko czwartą część

pokryć się mających kosztów, jeżeli nie może udowodnić, iż do mniejszej prestacyi jest zobowiązany.

§. 5.

O ile wyżwspomniane wydatki nie są pokryte przez obowiązanych w §. 3. wymienionych, mają być zastosowane następujące postanowienia.

§. 6.

Do kosztów przy szkołach normalnych we Lwowie i Krakowie, tudzież przy szkołach głównych, z którymi połączone są kompletne zakłady dla wykształcenia nauczycieli, ma normalny fundusz szkolny przyczynić się i nadal w tym samym stosunku, jak dotąd.

§. 7.

Koszta przy wymienionych dopiero szkołach (§. 6.) nie pokryte, równie jak wydatki przy każdej szkole ludowej, według przepisów urzędowej, ma ponosić gmina miejscowa albo obszar dworski. Jeżeli do jednej szkoły kilka gmin, obszarów dworskich lub części tychże jest przydzielonych, natenczas ma być potrzebny wydatek, jeżeli inna ugoda nie stanie, rozdzielonym na nie w stosunku podatków stałych, przez nie opłacanych.

§. 8.

Wydatki przez gminę miejscową ponieść się mające, mają w myśl rozdziału V. ustawy gminnej być pokryte zazwyczaj w ten sam sposób, jak inne potrzeby gminac.

Jeżeli zaś istnieją osobne szkoły dla różnych wyznań, a gmina nie uchwali, ażeby wszystkie te szkoły utrzymane były zarówno z środków gminnych, natenczas należy wydatki na każdą z tych szkół, o ile inna ugoda nie stanie, rozłożyć jedynie na członków gminy tego wyznania, dla którego szkoła istnieje. Jeżeli się zaś okaże, iż należący do pewnego wyznania nie są w stanie ponieść tych kosztów, natędy ma im gmina miejscowa udzielić odpowiednie wsparcie.

§. 9.

Jeżeli nauczyciel szkolny jest oraz organistą albo diakiem, a z posadą tą połączone jest także wolne pomieszkanie, natenczas mają wydatki na przysługujące mu pomieszkanie, o ile obopólny obowiązek konkurencyi kościelnej i szkolnej nie jest już ustalonym, albo inne porozumienie nie nastąpi, być ponoszone w równych częściach przez obie strony, do konkurencyi obowiązane.

§. 10.

Gdzie patronat szkolny ustaje (§. 1.), przechodzą na gminę prawa do tegoż przywiązane, mianowicie prawo przedstawiania nauczyciela, w myśl postanowień w tym względzie istniejących.

§. 11.

Jeżeli do jakiej szkoły kilka gmin, obszarów dworskich lub części tychże jest przydzielonych, natędy ma być utworzonym komitet do załatwienia ich spraw konkurencyjnych, jako téż do wykonywania prawa prezentacyi.

§. 12.

Komitet ten składa się z 5 członków, których bezwzględną większością głosów przełożeni dotyczących do konkurencji obowiązanych gmin i zawiadowcy obszarów dworskich na lat 6 wybierają. — Wszyscy ci członkowie wykonują powyższą czynność bezpłatnie. Połączone z tą czynnością wydatki mają im być zwrócone.

§. 13.

Komitet jest organem uchwalającym i nadzorującym w sprawach dotyczących się konkurencji szkolnej.

Tenże ustanawia preliminarz i załatwia rachunki roczne. Uchwały tegoż zapadają bezwzględną większością głosów, i są dla dotyczących gmin i obszarów dworskich obowiązującymi.

§. 14.

Komitet wybiera z pośród siebie przewodniczącego na organ wykonawczy.

Tenże wygotowuje preliminarz, składa rachunki i utrzymuje kasę, do której drugi klucz ma mieć jeden z członków komitetu. Każdej gminie i każdemu obszarowi dworskiemu przysłuży prawo wglądu w załatwione rachunki.

§. 15.

Na zażalenia gmin i obszarów dworskich przeciw rozporządzeniom komitetu rozstrzyga Wydział krajowy.

Co do terminu odwołania się, co do prawa Rządu nadzorowania komitetu, tudzież co do rozwiązywania tegoż obowiązują przepisy §§. 97., 100., 101. i 105. ustawy gminnej.

§. 16.

Rządowi zastrzega się prawo zwierzchniego kierownictwa budowlami szkolnymi, niemniej zostają w swój mocy przepisy politycznej ustawy szkolnej, o ile nie zostają zmienione niniejszymi postanowieniami.

U s t a w a

obowiązująca dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Xięstwem Krakowskiem.

dotycząca

rozkładu prestacyj i kompetencyi co do gościńców i dróg publicznych nie eraryalnych.

1. Ogólne postanowienia.

§. 1.

Gościńce i drogi publiczne, których budowa i utrzymanie nie z skarbu Państwa się opędzają, są:

1. gościńce krajowe,
2. gościńce powiatowe.
3. gościńce i drogi gminne.

§. 2.

Gościńce krajowe.

Gościńcami krajowemi są drogi, które już teraz uznane są jako gościńce krajowe, potem tak zwane drogi parallele wojskowe, nareszcie drogi, które dla swój ważności pod względem komunikacyi krajowej, ustawą krajową jako gościńce krajowe uznane zostaną.

§. 3.

Gościńce powiatowe.

Gościńcami powiatowemi są gościńce, które reprezentacya powiatowa, a w wypadku §. 17. reprezentacya krajowa za takowe zna. — Teraźniejsze gościńce obwodowe, które nie zostaną uznane według poprzedzającego paragrafu za krajowe, uważane być mają jako gościńce powiatowe.

§. 4.

Gościńce i drogi gminne.

Wszystkie do publicznej komunikacyi przeznaczone gościńce i drogi w obrębie gmin lub obszarów dworskich, które ani do powyższych kategorii nie należą, ani własnością prywatną nie są, są gościńcami i drogami gminnemi.

§. 5.

Mosty i budowle sztuczne.

Mosty i inne budowle sztuczne uważane być mają zazwyczaj jako części dróg, w których kierunku leżą.

Ze względu na szczególną ważność lub kosztowność przedmiotu takiego, — może być w tej mierze postanowiony

wyjątek przy drogach gminnych przez reprezentacją powiatową, przy drogach powiatowych przez reprezentacją krajową.

§. 6.

Konstrukcja dróg.

Gościńce krajowe i powiatowe mają być zazwyczaj urządzone w ten sam sposób, jak gościńce mrowane (chausées), i to w szerokości najmniej 15' — a najwięcej 18'.

Drogi gminne, do jeżdżenia przeznaczone, muszą być urządzone i utrzymane stosownie do zaprzęgów w gminie zwyczajnie używanych.

II. O pokryciu kosztów.

§. 7.

Koszta budowy i utrzymania gościńców krajowych ponosi fundusz krajowy.

Czy i w jakiej mierze powiaty, przez które te gościńce przechodzą, jeszcze osobno przyczyniać się mają do tych kosztów, orzeczonóm będzie przy uznaniu gościńca za gościńiec krajowy (§. 2.) w każdym pojedynczym wypadku ustawą krajową.

§. 8.

Budowa, jako téż utrzymanie gościńców powiatowych należy do obowiązków konkurencyi powiatowej.

Dotyczący nakład, jeżeli nie jest pokrytym z osobnych źródeł, ma być zapewnionym w preliminarzu powiatowym.

§. 9.

Reprezentacja powiatowa rozstrzyga, czy gminy i obszary dworskie powiatu mają być w celu budowy gościńców powiatowych podzielone na grupy konkurencyjne, lub czy ustanowionym ma być osobny sposób rozkładu tych kosztów, stosniowany w miarę użytkowania.

Koszta utrzymania w każdym razie ma ponosić cały powiat.

§ 10.

Budowa lub utrzymywanie szczególnie ważnych lub kosztownych gościńców gminnych może być wspierana z funduszu powiatowego lub krajowego, o czém orzeka reprezentacja powiatowa lub krajowa.

§. 11.

Jeżeli gościńiec krajowy lub powiatowy przechodzi przez jakąś miejscowość, natenczas ma gmina ponosić sama i wyłącznie tę część wydatków, która wynika z kosztowniejszej konstrukcyi tych przestrzeni gościńca, jedynie ze względu na mieszkańców miejscowych, jako to: z powodu brnkowania, budowy kanałów i innych przyrządów i t. d., które to wydatki nie byłyby potrzebne, gdyby gościńiec nie szedł przez tę osiadłość, lecz w czystym polu się znajdował.

Jeżeli w téj miejscowości znajduje się myto drogowe lub mostowe, to gmina musi przestrzeń drogi lub most, dla których myto dozwołonóm zostało, zupełnie własnym kosztem w dobrym stanie utrzymywać.

§. 12.

Odgartywanie śniegu.

Odgartywanie śniegu na drogach krajowych i powiatowych mają przedsięwziąć gminy i obszary dworskie, których obręb na 1 milę od drogi nie jest oddalonym.

Które gminy i obszary dworskie w tej mierze do konkurencji są obowiązane, reprezentacja powiatowa postanowi naprzód dla każdego pojedynczego gościńca i każdej przestrzeni gościńca z uwzględnieniem miejscowych i innych okoliczności.

Czy i jakie wynagrodzenie ma być dawane za to, postanowi względem gościńców powiatowych, powiatowa, a względem gościńców krajowych, krajowa reprezentacja.

§. 13.

Każda gmina miejscowa i każdy obszar dworski obowiązane są urządzać i utrzymywać w swym własnym obrębie gościńce i drogi gminne. Co do zebrania potrzebnych w tym celu pieniędzy i sił roboczych obowiązują przepisy ustawy gminnej i ustawy o obszarach dworskich.

§. 14.

Prawa i obowiązki co do każdej kategorii tych dróg, zasadzające się na szczególnych tytułach prawnych, nie zostają naruszone tą ustawą.

III. Kompetencja w sprawach drogowych.

§. 15.

Podciągnięcie drogi jeszcze nie istniejącej do kategorii gościńców krajowych i postanowienie co do założenia nowej drogi krajowej następuje przez ustawę krajową. Podciągnięcie do kategorii gościńców powiatowych, — gościńców, które jako takie już przez prawo nie są uznane (§. 3.) i postanowienie co do założenia nowego gościńca powiatowego, zależy od reprezentacji powiatowej.

§. 16.

Przed powzięciem wspomnianych w §. 15. uchwał względem gościńców krajowych i powiatowych musi Wydział krajowy, a odnośnie wydział powiatowy przeprowadzić poprzednio pertraktację z dotyczącemi stronami, a co do względów publicznych i wojskowych zasięgnąć przedtém zdania i przyzwolenia dotyczących władz.

§. 17.

Co do gościńców i przedmiotów budowniczych, które się ciągną po za obręb gminy lub obszaru dworskiego, lub wychodzą po za granicę powiatu. lub wspólne są kilku gminom albo obszarom dworskim lub powiatom, rozstrzygać ma, jeżeli te gminy, obszary dworskie lub powiaty względem kierunku i rodzaju budowy i utrzymania zgodzić się nie mogą, reprezentacja powiatowa, a względnie reprezentacja krajowa.

§. 18.

Naczelny kierunek co do przeprowadzenia budowy, jako też co do całego zarządu technicznego i ekonomicznego gościńców krajowych, należy do zakresu działania Wydziału krajowego.

Atoli bezpośrednio przeprowadzenie budowy, jako też bezpośredni ekonomiczny i techniczny zarząd i bezpośredni w tym względzie nadzór ma być poruczoną zazwyczaj dotyczącym wydziałom powiatowym.

Przeprowadzenie budowy, jako też cały zarząd techniczny i ekonomiczny co do góścińców powiatowych, należy do zakresu działania wydziału powiatowego.

§. 19.

Zaprowadzenie myta drogowego.

Udzielania pozwoleń na zaprowadzenie myta mostowego i drogowego, równie jak rozstrzyganie w sporach co do uwolnienia od myta, co do ustanowienia lub przeniesienia rogatek i t. d., zastrzega się władzom rządowym co do każdej kategorii dróg stosownie do przepisów istniejących.

§. 20.

Expropriacja.

Własność nieruchoma, potrzebna dla celów budowy góścińców w braku dobrowolnej ugody może być zażądana jedynie w drodze wyłączenia. Orzeczenie w tym względzie należy do politycznych władz administracyjnych w miarę istniejących ustaw i przepisów.

§. 21.

Opuszczenie gościńca.

Opuszczenie gościńca krajowego jako takiego może nastąpić tylko na mocy ustawy krajowej. — Do opuszczenia gościńca powiatowego jako takiego potrzebnym jest przyzwolenie Namiestnictwa i reprezentacyi krajowej, a do opuszczenia gościńca gminnego przyzwolenie politycznej władzy powiatowej i reprezentacyi powiatowej.

§. 22.

Prawo nadzoru władz politycznych.

Władze polityczne mają prawo i obowiązek przestrzegania, ażeby drogi publicznie utrzymane były w stanie prawem przepisany, i ażeby takowych każdem bez przeszkody używać mógł.

Władze te mają, gdy postrzegą, iż uszkodzenie drogi tamuje komunikację lub zagraża bezpieczeństwu osób lub własności, zażądać odpowiedniego zarządzenia od organów do tego bezpośrednio obowiązanych, a w razie niebezpieczeństwa na wypadek odwołki, albo gdy potrzebie w czas nie zaradzono, zarządzić co potrzeba bezpośrednio na koszt obowiązanych i tych ostatnich o tém bezzwłocznie zawiadomić.

§. 23.

Postanowienie przechodnie.

Postanowienia przechodnie, które okażą się potrzebne przy wprowadzeniu w wykonanie niniejszej ustawy, a w szczególności co do oddania dróg tą ustawą objętych, tudzież funduszków drogowych obecnie istniejących organom, do tychże administrowania na przyszłość ustanowić się mającym, stanowią przedmiot osobnego porozumienia się między Wydziałem krajowym i polityczną władzą krajową.